

ЕТНОЕСТЕТИЧНИЙ КОМПОНЕНТ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО МОДЕЛЮВАННЯ ЗМІСТУ ХУДОЖНЬО-КОНСТРУКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В ЗДО

Борин Г. В.

ВСТУП

Процеси трансформації у сьогоденні сучасної освіти висувають нові запити щодо вибору напрямів удосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми в умовах ЗДО. Особливості удосконалення напрямів підготовки здобувачів освіти педагогічних спеціальностей у ЗВО потребують актуалізації етноестетичного компоненту у підготовці майбутніх вихователів до моделювання змісту художньо-конструктивної діяльності дошкільників. Аналіз досліджень багатьох науковців та практиків підтверджують ідею про цінність дошкільного дитинства як неоціненного періоду у становленні та розвитку майбутньої особистості. Відтак дошкільний вік є етапом формування моральних переконань, естетичних норм, основ національної самосвідомості, ціннісних орієнтирів. У старшому дошкільному віці діти та фізіологічні особливості дітей проявляються більш глибоко та усвідомленіше, ніж на попередній вікових етапах. Для повноцінного успішного розвитку вихованців бажано створити таке середовище, яке розвиватиме естетичний смак, базуватиметься на засадничих ідеях народної педагогіки.

Художньо-конструктивну діяльність дітей дошкільного віку ми трактуємо як інтегративну творчу діяльність вихованців з природними, викидними матеріалами, тканинами і нитками, папером, картоном та напівкартоном. Означене характеризує здатність майбутніх вихователів здійснювати ними професійні функції з урахуванням суспільно-освітніх вимог на основі джерел людської мудрості й знань, що допомагають дітям дошкільного віку усвідомлювати унікальну цінність творчих надбань українського народу, в тому числі і через відображення повсякденного людського життя через призму краси та творчості. Використання етноестетичних засобів у творчій художньо-конструктивній діяльності дітей сприяє формуванню в них уявлень про культуру, звичаї, обряди рідного народу, побут, традиції; ознайомленню вихованців з духовними матеріальними цінностями народу, етноестетичними особливостями свого краю. У процесі

естетичного виховання, у дітей дошкільного віку формуються та розвиваються здатність до сприйняття, співпереживання, формуються естетичні смаки й ідеали, розвивються творчі здібності, з'являється прагнення до творчості за законами краси, створення цінностей у мистецтві, трудовій діяльності, побуті, вчинках, поведінці. Це перманентний процес, що триває впродовж життя людини; спосіб оволодіння навичками сприймання та творення краси, передачі естетичного досвіду унаслідок цілеспрямованої діяльності наступним поколінням.

1. Сутність досліджуваної проблеми в науково-педагогічному доробку учених

Художньо-конструктивна діяльність, яку здійснює дитина дошкільного віку в умовах ЗДО передбачає якісні зміни у напрямі формування естетичної культури дитини. У «Концепції національного виховання» наголошено на меті національного виховання, якою передбачено передачу молодому поколінню розмаїття досвіду духовної культури народу задля формування особистісних рис українця як громадянина своєї держави зі сформованою національною самосвідомістю, розвинутою духовністю, сформованою моральною, художньо-естетичною, екологічною культурою¹. На думку О. Назарук, ефективним засобом етноестетичного виховання дітей є художня праця, як джерело художньої творчості та краси². Саме у дошкільному віці закладаються основи входження дитини у світ прекрасного, формуються первинні естетичні запити, від яких залежить успіх на наступних етапах освітньої роботи в означеному напрямі. Відтак одним із напрямів освітньої діяльності сучасного ЗДО є естетичне виховання дітей, на основі творів мистецтва рідного краю.

Загальні питання щодо формування естетичних цінностей майбутнього покоління досліджували І. Бех, М. Боришевський, О. Вишневецький, О. Кононко, О. Сухомлинська та ін. Особливості естетичного виховання особистості в українській родині досліджено О. Богуш, Н. Жураківським, Р. Скульським, М. Стельмаховичем, В. Струманським тощо. Основні завдання та шляхи формування естетичної культури дітей досліджено у науковій спадщині Л. Артемової, А. Богуш, П. Блонського, О. Денисюк, Т. Комарової, С. Русової,

¹ Концепція національного виховання (Схвалена Всеукраїнською педагогічною радою працівників освіти 30 червня 1994 р.) Освіта. 1994. № 71–72 (26 жовтня). С. 11–12.

² Назарук Л. М. Формування етноестетичних цінностей дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами українського народного мистецтва : навчально-методичний посібник. Львів, 2014. 120 с.

В. Сухомлинського та ін. Відповідно до досліджень учених (О. Кириченко, Т. Поніманської) у старшому дошкільному віці відбувається формування почуття взаємозв'язку зі своїм етнічним родом і народом, закладаються основи майбутнього менталітету особистості. Відтак належної уваги заслуговує процес формування в підростаючого покоління цілісної етноестетичної системи знань, які відображають мистецько-трудові традиції українського народного етносу.

Етноестетична скоадова художньо-конструктивної діяльності дошкільників передбачає реалізацію наступної *мети*: розвиток художньо-конструктивної творчості (в межах вікових можливостей дітей) в процесі організованої освітньої діяльності; формування умінь щодо розуміння та поцінування краси у повсякденному житті та творах мистецтва, розвиток естетичних смаків, творчої уяви, фантазії; формування умінь та звичок щодо внесення елементів краси у побут, стосунки з однолітками й дорослими³.

Етноестетичне виховання в сучасних ЗДО відбувається з опором на систему загальнодидактичних принципів, які забезпечують цілеспрямований і систематичний вплив на особистість. Естетичне виховання, як спеціально організований цілеспрямований процес, забезпечує формування творчої активності, художньо-естетичний розвиток кожного вихованця. До процесу естетичного виховання, за міркувань О. Демченко, слід віднести поступовий розвиток здібностей дитини та її естетичного сприйняття, володіння умінням щодо активного власного творчого прояву себе у певному виді мистецтва та у обсягах, які відповідають певному ступеню навчання⁴. Погоджуємось із міркуваннями Е. Фоменко, який наголошує, що ідеї естетичного підходу, який присутній у народному навчання та вихованні майбутніх поколінь дуже часто виходять на другий план у комплексному й цілісному виховному впливі на дітей. Слід створювати сприятливі умови та додаткові стимули з метою розвитку емоційної, вольової, інтелектуальної сфер саме національного типу особистості⁵.

Трикомпонентна умовна модель естетичного виховання дошкільників в умовах ЗДО є наступною:

1. Здатність дитини до емоційних переживань, які включають входження у художній образ, уявлювану ситуацію (майбутнім

³ Борин Г. В. Забезпечення наступності в діяльності ДНЗ та початкової школи. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Педагогіка*. Івано-Франківськ, 2013. Випуск XLVI. С. 124–128.

⁴ Демченко О. П. Виховні ситуації в особистісно-зорієнтованому просторі початкової школи: монографія. Київ, 2014. 416 с.

⁵ Фоменко Е. В. Формування національної свідомості дітей. Харків, 2009. 121 с.

вихователям ЗДО слід враховувати той факт, що емоційне переживання стимулює розвиток у дошкільника емоційної установки у напрямі художньої діяльності).

2. Наявність художньо-творчих здібностей, які розвиваються в дітей в умовах безпосередньої творчої діяльності шляхом поступово переходу від перших нестійких зацікавлень, до усвідомлення оцінного ставлення до творів мистецтва.

3. Здатність до опанування вихованцем художнім досвідом, прагнення до використання пошукових дій (майбутнім вихователям слід враховувати, що оволодіння пошуковими творчими діями згодом дає можливість дитині успішно переносити їх у непередбачувані нові умови чи інші практичні навчальні ситуації).

У процесі підготовки майбутніх вихователів до організації художньо-конструктивної діяльності з дітьми слід враховувати, що етноестетичне виховання ґрунтується на традиціях українського народу, його національній культурі і спрямоване на розвиток у дітей розуміння краси природи своєї місцевості, творів мистецтва майстрів рідного краю, формує в дошкільників естетичне ставлення до оточуючої дійсності. Майбутній вихователь повинен враховувати також і те, що естетичне виховання впливає на розумовий розвиток дітей, сприяє глибшому та повнішому розумінню оточуючого світу. Цікавими в означеному напрямі є для нас міркування учених (Н. Назаренко) з приводу того, що особливої актуальності набуває естетичне виховання дітей дошкільного віку, яке базується на засобах народної педагогіки, ґрунтується на ретельному урахуванні етнічних особливостей краю, у якому проживає дитина. Тому у професійній підготовці майбутніх вихователів слід зосередитись над формуванням у студентів умінь створювати необхідні умови задля розвитку творчих сил дітей, реалізації їхніх інтересів і потреб. Враховуючи актуальність проблеми естетичного виховання дошкільників засобами народного мистецтва слід звертати у вагу на висвітлення теоретико-методичних аспектів підготовки майбутнього вихователя до роботи із народознавчим матеріалом.

Під час художньо-конструктивної діяльності вихованців формуються та удосконалюються уміння та навички роботи з різними матеріалами (папером та картоном, тканиною, нитками, тістом, природними та викидними матеріалами), формується уявлення про творчу працю, естетику праці. Окреслення змісту означеної діяльності потребує з'ясування низки завдань, які спрямовано на розширення сенсорного досвіду вихованців, розвиток дрібної моторики рук та загальної координації рухів, формування та розвиток основних

пізнавальних процесів (сприймання, увага, пам'ять, мислення тощо). Під час відвідування закладу дошкільної освіти, діти отримують певну первинну художньо-трудова підготовку: опановують навички роботи папером, тканиною, волокнистими матеріалами, пластиліном, природними матеріалами. Виділимо наступні характерні особливості художньо-конструктивної діяльності дошкільників:

1. Художня праця дітей не містить матеріальних чи культурних цінностей, проте є результативною і має практичну цінність у соціумі (виготовлений виріб у якості подарунка, елемент оформлення помешкання до свята), містить моральний фактор, оскільки дитина відчуває цінність затрачених нею зусиль.

2. Слід звертати увагу на поступове вироблення у дітей здатності мотивувати свою трудову діяльність (бажанням бути корисним іншим, допомогти отримати похвалу тощо).

3. Важливе значення має всебічний розвиток дитини, оскільки під час художньої праці удосконалюються рухи, їх довільність, координація, узгодженість.

4. Досягнення дитиною художньо-конструктивної мети викликає у неї позитивний емоційний стан, підвищує рівень її подальших прагнень.

5. Розвивальна роль художньої праці тісно пов'язана із рівнем розвитку власне трудової діяльності дитини.

6. Будь-яка праця дитини виникає з гри. На основі творчої праці формується звичка до буденної роботи, взаємозв'язок праці та гри дають дитині відчуття задоволення, самореалізації.

Розділ «Предметно-практична діяльність» Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція) спрямовує нас на те, що «дитина старшого дошкільного віку може усвідомити рукотворність довколишнього предметного світу, який створено для задоволення потреб людини ціною людської праці. Зокрема дошкільник опановує елементарні знання щодо виробництва різних предметів ужитку, оперує їх назвами, знайомиться з тими матеріалами, з яких їх виготовлено, та технічними приладами; прагне виявити ціннісне ставлення до результатів творчої людської праці та праці загалом, розуміє її важливість, формує мотивацію щодо важливості якості та естетики праці, її зв'язок з життєвими потребами тощо; цікавиться професійною зайнятістю батьків та родичів; усвідомлює відмінність між власною працею та професійною (виробничою) діяльністю дорослих.

Слід враховувати, що зміст занять з художньої праці у ЗДО диференціюють за видами діяльності дітей та матеріалами, із яких виготовляють різноманітні вироби (папір, пластилін, природні

матеріали та ін.). Завдання ускладнюються перманентно, з кожним заняттям, залежно від просторово-предметних особливостей виготовлення виробів (за шаблоном, з елементами творчості, об'ємні, напівоб'ємні тощо). Освітні завдання диференціюються залежно від календарних свят, культурних традицій відповідної місцевості, її регіональних традицій, звичаїв.

Під час художньо-конструктивної діяльності дошкільників неабияке значення приділяють організації робочого місця дітей, звертають увагу на безпеку користування інструментами та матеріалами. Важливе значення під час формування художньо-конструктивної діяльності дітей належить формування естетичної культури, вихованню моральних якостей особистості, відповідальності за доручену справу, взаємодопомоги, дружелюбності, що підтверджено Базовим компонентом дошкільної освіти, зокрема у розділі «Предметно-практична діяльність» дітей дошкільного віку.

У процесі опанування змістом навчальних дисциплін майбутні вихователі зосереджуються на тому, що важливою формою організації трудового виховання дітей дошкільного віку є саме гра. Тому організація художньо-конструктивної діяльності дітей засобами гри є дієвим способом виховання в них любові до праці. Як відомо, спершу дитина готується до праці під час гри, у різновидах якої є міститься трудовий елемент. Гра сприяє вияву в ігровій формі різноманітних трудових умінь, оскільки більшість основних тем дитячих ігор пронизано різновидами праці. Проте не слід перетворювати на гру трудові завдання чи намагатись відокремлювати працю від гри в освітньому процесі закладу дошкільної освіти, оскільки завдяки іграм монотонність та нелегіть праці полегшуються захопленням від здійснення дитиною своєї провідної діяльності. Відтак художньо-конструктивна діяльність дошкільників, гра приносять дитині відчуття задоволення та є своєрідними засобами самореалізації, оскільки трудове виховання відбувається спершу у процесі гри, а згодом у дітей дошкільного віку формуються вольові якості особистості, самостійність, ініціативність, цілеспрямованість.

Такі види художньої праці як робота з папером, плетіння, ліплення неабияк тренують м'язи пальців рук, кисті і є водночас підготовчим засобом руки дитини до письма. Художньо-конструктивна діяльність дітей чинить чималий позитивний вплив на організм майбутньої особистості: сприяє розвитку мускулатури, підсилює кровообіг, дихання, підвищує витривалість організму, працездатність, є активним засобом розумового розвитку майбутньої особистості. Також в процесі означеного виду діяльності в дошкільника активно розвивається

мислення (дитина повинна спланувати трудовий процес, уявити кінцевий результат роботи, організувати робоче місце, продумати послідовність виконання технологічних операцій тощо).

Слід звернути увагу здобувачів освіти на особливості аналізу та оцінювання якості виконання дітьми їхніх творчих робіт, оскільки досягнення у напрямі художньо-конструктивної діяльності дітей оцінюють вербально. Обов'язковим компонентом є загальна схвальна позитивна оцінка, яка містить коректну підказку на напрямі досягнення успіху у майбутньому, удосконалення певних умінь задля якіснішого виготовлення дитиною виробу. Дитину бажано привчати до самостійного оцінювання результатів своєї праці та праці своїх однолітків методами бесіди, спільного обговорення.

Важливу роль у художньо-конструктивній діяльності дітей дошкільного віку відіграє естетичний аспект, оскільки кожен виріб, має бути виготовленим технологічно правильно та ще й обов'язково естетично оформленим, красивим.

Цінною є думка І. Веремійчика, який зазначає, що естетичне виховання дитини дошкільного віку в праці передбачає формування естетичного відношення до праці, її умов, результатів, організації праці, суспільної спрямованості, якості трудових дій⁶. Ефективне естетичне виховання дошкільників забезпечуватиме система естетичного виховання на заняттях з художньої праці в ЗДО. Отож художньо-конструктивна діяльність дошкільників у закладі дошкільної освіти спрямована також і на формування певного досвіду естетичної та художньої діяльності дітей. Задля цього педагог систематично пояснює особливості готових красивих форм виробів, аналізує способи їх виготовлення, знайомить вихованців з елементами технічної естетики, навчає виділяти елементи красивого під час організації та проведення занять художньо-конструктивного змісту, аналізуючи зразки виробів тощо; прагне пробудити у дітей інтерес до творчої праці, сформувати у вихованців уміння і навички в такий спосіб, щоб процес виготовлення виробів приносив їм естетичну насолоду.

Виділяючи елементи естетики у змісті освітнього матеріалу, послуговуємось дослідженнями О. Хорунжого та наголошуємо на тому, що навчальний процес не обмежено лише знаннями. Значне місце у ньому займають уміння і навички, а також досвід практично-творчої діяльності¹. Також учений зосереджує увагу на тому, що естетичне виховання слід спрямовувати на формування в дітей культури трудових дій, здатність відчувати красу процесу праці дорослих, глибше

⁶ Веремійчик І. М. Майстрик і Майстринка. 1 клас. К. : Освіта, 2007. 128 с.

цінувати свою творчу працю⁷. Важливо усвідомити майбутнім педагогам те, що від того, наскільки вони оволодівають відповідними вміннями і навичками, технічними методами та прийомами, методами впливу на дітей, залежить краса і витонченість процесу художньо-конструктивної діяльності їхніх вихованців.

Художня праця є творчою вмотивованою діяльністю дітей, спрямованою на створення конкретного продукту, який гармонійно поєднує практичні й естетичні властивості. Це вид праці дітей дошкільного віку, який має конкретний результат та передбачає виготовлення дошкільниками різноманітних виробів із паперу, тканини, рослинних та викидних матеріалів. Відтак художня праця є найпотужнішим засобом, формування в дітей дошкільного віку етноестетичного компоненту трудового виховання. Проаналізуємо це детальніше.

Художня праця є:

- засобом розвитку сенсорних відчуттів;
- моторних навичок;
- психічних процесів;
- моральних якостей.

Загальновідомо, що художня праця в ЗДО є творчою діяльністю дитини, спрямованою на виготовлення корисних і естетично значущих предметів для використання у грі, побуті, розвагах. Її спрямовано на розвиток у дошкільників віку естетичного сприйняття навколишнього світу, первинних умінь і навичок у сфері художнього конструювання, початкових творчих здібностей, виникнення інтересу до дизайну.

Художня праця сприяє творчому розвитку особистості дитини на основі набутих нею знань, сформованих умінь та навичок. Провідна роль належить вихователю, а його професійна майстерність повинна забезпечувати реалізацію завдань всебічного виховання та розвитку дітей дошкільного віку.

Результатом роботи дітей на заняттях з художньої праці є виготовлені ними іграшки і книжки, сувеніри та подарунки, предмети для оздоблення ігрового і життєвого (побутового) простору. Значущим результатом є саме досвід опанування дитиною культури створення на основі універсальних здібностей, які дають змогу людині бути успішною в творчій діяльності.

У базовій програмі розвитку дітей дошкільного віку «Я у світі» запропоновано наступні завдання щодо художньо-конструктивної діяльності дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти:

⁷ Хорунжий В. І., Практикум в навчальних майстернях з методикою трудового навчання. Тернопіль, 2001. 220 с.

– навчати виготовляти вироби з паперу і картону, нескладні іграшки для творчих ігор чи сувеніри для рідних;

– навчати дітей наслідувати дії дорослого, діючи за інструкцією чи власним задумом, навчатись планувати хід своєї роботи, економно й раціонально витратити матеріали.

У розділі «Художньо-продуктивна діяльність» Базового компоненту дошкільної освіти наголошено, що дитина дошкільного віку:

– володіє технічними прийомами роботи із різними матеріалами, опановує елементарну художньою майстерність;

– виявляє інтерес до різних видів мистецтва: декоративно-прикладного, дизайну;

– відображає власні враження, почуття, уміння й навички в образотворчій діяльності: аплікації, ліпленні, конструюванні;

– застосовує дизайнерські уміння під час гри та у побуті;

– створює образ за допомогою різних засобів і технік, застосовує виразні можливості засобів виразності творчо, задля реалізації свого задуму;

– експериментує, вигадуючи оригінальну композицію, творчо змінюючи і створюючи нову її форму.

У дітей успішно формуються основи естетичних поглядів і смаків, тому їх потрібно залучати до сприймання творів народного мистецтва, а рідне народне і професійне мистецтво є провідним в естетичному вихованні дітей. Відповідно до досліджень учених (Л. Артемової, А. Богущ, О. Кириченко, Т. Поніманської) у старших дошкільників формуються почуття зв'язку із своїм родом, закладаються основи менталітету своєї місцевості.

Важливим в організації художньо-конструктивної діяльності дітей дошкільного віку є те, що їхня нервова система характеризується легкою збудливістю, нестійкістю, втомлюваністю. Відтак слід звертати увагу на раціональну організацію режиму дня та видів діяльності дошкільників. Доцільне чергування сну, різних видів освітньої та творчої діяльності протягом дня забезпечуватимуть дітям сприятливі умови для повноцінного розвитку. Відтак чільне місце належить формуванню в дітей цілісної етноестетичної системи понять про мистецькі народні та трудові традиції етносу українців.

2. Аналіз змісту етноестетичної складової художньо-конструктивної діяльності дошкільників у професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО

Етноестетична складова змісту художньо-конструктивної діяльності дітей в дошкільному закладі освіти повинна містити засоби, впливати

на формування в дітей гордості за рідний край, давати відчуття насолоди від виробів народних майстрів, захоплення від вишиванки чи про національний одяг, народне ремесло тощо. Тому педагог повинен допомогти їм усвідомити такі поняття, як «етнос», «народ», «нація».

У джерелах народної педагогіки етноестетичне виховання втілено по-різному: цікава розповідь про повчальних факт життя людей, мудра порада старших, афоризм. Прийом вправління за показом, який увіковічено у народному фольклорі, відзначається високою дієвістю, демонструє безпосередній наочний взірець, спрямовує на позитивні емоційні відчуття (він зміг, то зможу і я): «майстер діло знає», «зробив діло – гуляй сміло», «на завтра сьогоднішньої роботи не відкладай» та ін.

Відповідно до тверджень учених (Л. Акбаєва), етноестетична культура майбутньої особистості містить у собі наступні компоненти:

1) естетичну культуру побуту, суміжну з поняттям «естетична організація середовища»;

2) естетичну культуру дозвілля (естетика спорту, свята тощо), що базується на перетині понять «фізична культура» й «рекреаційна культура»;

3) естетику поведінки, сумісну з поняттями «культура міжособистісного спілкування»;

4) естетику комунікаційної культури, що сформована засобами масової комунікації;

5) екологічну естетику, суміжну з поняттями «екологічна культура» та «естетична організація середовища»;

6) естетичну культуру.

Аналізуючи особливості підготовки майбутніх вихователів до реалізації етноестетичного аспекту художньо-конструктивної діяльності дошкільників зауважимо, що етноестетичному вихованню найефективніше сприяють заняття з художньої праці в ЗДО, яку спрямовують на виготовлення корисних, естетично привабливих предметів, які за призначенням можна використовувати у грі, побуті, під час розвагах. Такий вид праці дітей дошкільного віку є художньо-прикладною діяльністю, адже сприяє розвитку творчості дитини у процесі роботи з різними матеріалами. Слід зазначити, що з етнопедagogічної позиції, український народ володів тонким надчуттям прекрасного. Змалку дітей виховували у гармонії із собою та зовнішнім світом. Чималий вплив на формування етноестетичного смаку чинило декоративно-ужиткове мистецтво, у якому усі побутові дрібниці оформлювались на належному естетико-художньому рівні. Естетика побуту українців, дитячі іграшки, які зазвичай виготовляли дітям близькі родичі, було пронизано естетичним смаком. Відтак, майбутні

вихователі повинні усвідомити, що художню працю в ЗДО спрямовано на розвиток у вихованців естетичного сприйняття навколишнього світу, творчих здібностей, умінь і навичок з художнього конструювання. Провідна роль тут належить саме вихователю. Його професійна майстерність має забезпечувати розв'язання завдань різностороннього виховання дітей.

Важливим компонентом готовності дитини до художньої праці є її привабливість. Це відчуття формується дитиною під час усвідомлення нею того, що у процесі праці відкриває у собі щось нове, здатна досягти конкретного результату, який згодом приносить їй радість. Народна педагогіка, у процесі виховання дітей, надавала неабиякого значення етноестетичному аспекту у вихованні дітей шляхом їх залучення до різних видів ремесел: прядіння, виготовлення дерев'яного і глиняного посуду, різьблення, вишивка, бісероплетіння, ткацтво, витинання тощо. Відтак майбутнім вихователям ЗДО слід не лише вдосконалювати уміння й навички дітей із виготовлення а також художньо-декоративного оформлення виробів, а й бути отовими до розвитку творчого потенціалу дошкільників. Естетичне відношення дитини до формується та удосконалюється впродовж усього життя, але його підвалини закладаються саме в дошкільному віці, який відзначається пластичністю нервової системи, чутливістю до краси мистецтва, природи, що є переумовою ефективного естетичного розвитку в конкретному етнічному середовищі.

Здавна неабиякого значення у народі надавалось етноестетичному змісту у вихованні майбутньої особистості, навчаючи дітей різним ремеслам. Цінувались династії майстрів, вони передавали унікальні уміння з покоління у покоління. Прикрашаючи свій побут, працю, гру дитини, дорослі прищеплювали їй любов до прекрасного, розвивали її художній смак. Форми посуду, знаряддя праці, традиції білити хату до свят та оздоблювати її розписами та рушниками, спонукали дитину бачити прекрасне, неповторне оригінальне. Отож належна підготовка вихователя ЗДО до проведення занять з художньої праці передбачає володіння знаннями про особливості різних матеріалів, особливості їхньої обробки; уміннями виготовляти, художньо-декоративно оздоблювати вироби; розвивати творчість дітей із урахуванням вимог програм дошкільних закладів освіти.

Відтак художня праця – універсальна діяльність, що має історію та багатовікові традиції. Основні її технології засновані на давніх діях: плетіння, нанизування, різання, зшивання, скручування, згинання, моделювання тощо. Водночас художня праця – це творча діяльність,

яка пов'язана із експериментуванням, самореалізацією на рівні творчості.

Ідеї естетичного підходу у навчанні і вихованні дітей характеризується комплексністю. Народна педагогіка дотримується логічно вмотивованої послідовності у засвоєнні вихованцями ідей естетичного виховання. З раннього віку дітей оточували витвори народного мистецтва. Згодом вихованці прилучались до сприймання більш професійного національного мистецтва. Етностетична вихованість дошкільника ґрунтується на наявності ідеалу, художнього смаку, органічно поєднаних прагнень до здатність відтворювати побачене. Як засвідчують етнографічні джерела, здавна в родині дітей з залучали до різних видів практичної діяльності, мистецького змісту в тому числі. Батьки плекали у вихованцях усвідомлення того, що «прикрашає землю сонце, а людину – праця», а для того «щоб людиною стати, слід працювати». Етновиховна практика свідчить: лінощі можуть з'явитись дуже рано – як результат згасання допитливості – на другому-третьому році життя, внаслідок відсутності потреби у пізнанні. Відтак виховання здійснювалось відповідно до принципу різноманітності видів праці.

У процесі навчання дітей художній праці вихователь ЗДО має змогу порівнювати з дітьми різні іграшки, організовувати їхню творчу та розумову діяльність дітей, виявляти загальні й специфічні особливості в певних речах, виготовлених в різних регіонах. Освітня лінія «Дитина у світі культури» БКДО передбачає формування у вихованців почуття краси, її різних проявів, ціннісного ставлення до предметного світу, мистецтва, природи, розвиток творчих здібностей, формування посильних трудових, художньо-продуктивних навичок, виховання самостійності, культури й безпеки праці. Результатом оволодіння дошкільником різними видами художньо-конструктивної діяльності є сформоване ціннісне ставлення до процесу продуктів творчої праці, мотивація на досягнення; здатність орієнтуватися у властивостях предметів, уміння розуміти різні способи роботи з матеріалами, виявляти інтерес до явищ та форм та видів художньо-продуктивної діяльності, оволодіння навичками практичної діяльності, а також і культури споживання.

У професійній підготовці майбутніх вихователів, враховуючи вищезначене, напередодні новорічних, різдвяних та інших свят, пропонуємо їм залучитись до святкового оформлення помешкання закладу вищої освіти. У такий спосіб студенти з конкретною цільовою метою опановують та удосконалюють власні художньо-конструктивні уміння та навички, адже їхня художньо-продуктивна діяльність з

дітьми дошкільного віку під час занять з художньої праці передбачає навчання технічним прийомами роботи із різними матеріалами, використання попередньо набутої елементарної художньої майстерності, створення конкретного образ шляхом творчого застосування різних матеріалів у процесі реалізації власного творчого задуму.

Етноестетичний аспект художньо-конструктивної діяльності яскраво представлено у творах декоративно-ужиткового мистецтва. Декоративно-прикладне мистецтво є невід'ємною частиною системи національного виховання, яку спрямовано на успадкування дошкільниками розмаїття духовної скарбниці народу з урахуванням його самобутньої ментальності. Воно виконує функцію унікального провідника особистісної духовної культури педагога, яка проявляється у громадянській позиції, світоглядних та естетичних та патріотичних ідеалах.

Під час підготовки майбутніх вихователів до формування етноестетичного компоненту художньо-конструктивної діяльності у дітей дошкільного віку студенти вправляються у методиках проведення розповідей, бесід, роз'яснення, інформування, порад, наставлення, дискусій тощо. При цьому узгоджують свої навчальні дії із Базовим компонентом дошкільної освіти (редакція 2021 року). Зокрема освітня лінія «Дитина у світі культури» вказує на важливість формування у дітей почуття краси у її різних проявах, формування ціннісного ставлення до предметного мистецького світу, розвитку творчих здібностей педагогів та дітей, формування елементарних технологічних та художньо-продуктивних навичок, виховання самостійності, культури й безпеки праці. У результаті оволодіння вихованцем різними видами художньо-конструктивної діяльності є сформоване належним чином емоційно-ціннісне ставлення до продуктів дитячої творчої діяльності та діяльності митців, позитивна мотивація щодо досягнень; здатність розуміти різні способи створення художніх образів, властивостей предметів, прагнення виявляти інтерес до об'єктів та форм художньо-продуктивної діяльності з метою оволодіння навичками практичної діяльності.

Важливим засобом художньо-конструктивної діяльності дітей є реалізація діяльнісного підходу через введення в освітній простір дошкільного закладу освіти завдання творчого характеру (ігор, технічного і художнього моделювання тощо); практико-орієнтовані ситуації, наближеними до реального життя. Діапазон ефективних дидактичних методів формування етноестетичної свідомості дітей слід розширювати іграми і вправами, проблемними запитаннями, ігровими технологіями, які активізують у вихованців мислення і уяву, аналіз

зразків народних митців тощо. Тому майбутнім вихователям дошкільних закладів освіти потрібно переосмислювати народні засоби трудового виховання дітей на кожному віковому етапі: ранній вік, середній та старший дошкільний вік. Головне завдання таких засобів – переконати дітей у життєвій необхідності творчої праці. Відтак реалізація етноестетичного складової художньо-конструктивної діяльності дітей дошкільного віку потребує організації систематичних спостережень, художньо-конструктивної діяльності, пошуково-дослідної діяльності у розвивальному середовищі закладу дошкільної освіти.

Цікавим і самобутнім для студентів є мистецтво виготовлення народної ляльки-мотанки зрізних матеріалів: ниток, сіна, соломи, тканини та опанували методикою такої діяльності з дітьми дошкільного віку. Лялька-мотанка є цікавим витвором мистецтва, народним оберегом. Окрім того, виготовляючи її з ниток, кукурудзяного листя чи з сіна, діти розвивають свою творчу уяву, формують естетичні смаки, удосконалюють моторику рук. У народі здавна, з глибокої давнини, вважали, що виготовлення ляльки-мотанки є своєрідною психотерапією, оберегом а процес її виготовлення допомагає зняти психологічні травми. Відтак етноестетична складова художньо-конструктивної діяльності вихованців в ЗДО передбачає реалізацію в межах вікових можливостей дітей *спільної мети*: формування вміння цінувати красу в житті, природі та творах мистецтва, *навчання* художньо-конструктивній діяльності в процесі освітньої діяльності; розвиток естетичних оцінок, уяви, фантазії, оригінальності; формування потреби вносити елементи краси у побут, стосунки з однолітками та дорослими. Організувати роботу на заняттях з художньої праці варто невеликими групами дітей у атмосфері відвертості, взаємодопомоги, творчого пошуку, оскільки під час такої роботи у дітей формуються якості особистості, потрібні для успішного навчання у школі та дорослому житті.

Під час практичних занять зі студентами наголошуємо їм, що слід закріпити у вихованців старшого дошкільного віку уміння та навички володіння ножицями, прийомами роботи з папером (акуратно складати, ділити аркуш паперу певної форми по діагоналі навпіл, прийоми роботи з ножицями, згинання паперу у різних напрямках, фальцування тощо); розвивали творчість, фантазію; викликати зацікавлення під роботи з різними матеріалами. Для цього слід використовували папір різної форми: квадратної, прямокутної, круглої; папір різних видів: обгортковий, гофрований, тонований або кольоровий папір, альбомний, акварельний, тонований, обгортковий; прилади та матеріали: ножиці,

клей, клейонку, пензлики для наклеювання, сухі серветки для зняття залишків клею, вологі для витирання рук. Неабиякого значення слід надавати забезпеченню моральних та санітарно-гігієнічних умов для творчої роботи з дітьми та створення позитивної емоційної атмосфери.

Цікавою для студентів виявилась робота з соломою. Вони усвідомлюють, що під час ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з цим природним матеріалом, слід ознайомити дошкільників о особливостями роботи з ним. Відтак майбутні педагоги знайомляться з технологією підготовки соломи та особливостями виготовлення виробів (аплікування) із соломи. Зокрема, вони готуються ознайомити дітей з тим, що солома – це важливий матеріал у сільському господарстві, ним покривали дахи хат, господарських будівель. Люди використовувати їхню природну красу для створення різноманітних цікавих неповторних виробів, композицій та картин. Для цього у народі використовували соломку із різних злаків (пшениці, вівса, ячменю, жита). Відтак її зрізали в особливий період, період молочної стиглості зерна, саме тоді, коли вони мають приємний зеленкуватий колір, тоненькі й пружні стебла. Надалі майбутні вихователі виготовляли зразки аплікацій з соломи, які згодом виготовлятимуть з дітьми. Задля цього папір попередньо змащували клеєм і наклали згідно контура наперед підготовлену соломку, зважаючи на те, щоб кінці соломи лежали охайно, заповнюючи площину візерунка, не виходили за лінію ескізу. Потім здобувачі освіти повертали заготовку на зворотній бік, обрізали зайвий папір за контурною лінією ножицями разом із зайвою соломою. Відтак для основи обирали картон, підготовлені аплікаційні фрагменти згодом викладали на тло, формували найкраще композиційне рішення і приклеювали.

Слід зважати, що правильна організація творчої дошкільників на заняттях художньо-естетичного змісту сприяє вихованню духовно збагаченої особистості, активізує до пошуку нових ідей, усвідомлення дітьми своєї ролі як творця. Залучаючи вихованців до сприймання творів декоративно-прикладного мистецтва, майбутній вихователь повинен бути готовим навчати дітей визначати місце українського народного мистецтва у культурі світу, Аналізуючи етноестетичний аспект творів мистецтва діти формують здатність бачити цікаве, незвичне у звичайному житті, виявляти фантазію та натхнення, легкість асоціювання, гнучкість мислення, здатність до генерування ідей, до моделювання, доопрацювання. Успішна художньо-художньо-конструктивна діяльність дошкільників зумовлена дотриманням низки принципів: урахування вікових, індивідуальних особливостей дошкільників, врахування національних, регіональних особливостей та традицій. На сучасному етапі функціонує чимало гуртків, у яких педагоги успішно

реалізують роботу щодо естетичного виховання дошкільників. Відповідно до нормативних документів, освітній процес, у межах якого гурткова робота має включати в себе види творчої дитячої діяльності, адекватні віку вихованців, зорієнтовані на важливі вікові новоутворення, які є сприятливими для подальшого розвитку кожної дитини. Від майбутніх педагогів, які у майбутньому організуюватимуть гурткову роботу з дошкільниками залежить рівень художньо-естетичного виховання дітей. Відтак, ми наголошували студентам, що під час ознайомлення дітей з великодніми писанками, крашанками, крапанками, слід ознайомити вихованців із технологією виготовлення писанки; видами писанок (на матеріалі пальчикового театру), елементами гуцульського розпису писанок; наголошували на творчості. Діти дошкільного віку залюбки на занятті з образотворчого мистецтва виготовляють напів об'ємні аплікації писанок на площинних вправляючись в елементах гуцульського розпису Разом з вихованцями майбутні вихователі під час педагогічної практики проводили невеличкі досліди з приводу того, яким саме розчином найкраще пофарбувати крашанку. Задля готували посудини (банки) із натуральними відварами та розчинами (відвар зі шкарлупи цибулі, куркуми, сік буряка, селери), які використовували для фарбування крашанок. Задля цього здобувачі освіти занурювали у них майбутні крашанки, надалі залишали їх настоятись на добу у рідині. Наступного дня зробили висновки з приводу того, які із цих рідин краще використовувати у роботі з дітьми для виготовлення крашанок. При цьому ми наголошували на тому, що для фарбування яєць натуральні барвники краще використовувати, ніж штучні, оскільки вони не шкодять здоров'ю.

Також студенти добирали цікаві ігри з писанками.

Гра «В котка»

Діти котять яйця одне за одним, намагаючись котити так, щоб попасти своєю крашанкою в крашанку іншої дитини. Правила: хто частіше попадає, той більше виграв.

Гра «Навбитки».

Одна дитина тримає в руці крашанку, носком догори, а друга б'є носком свого яйця. Потім б'є другий по кушці, тобто із протилежного кінця. Чия крашанка розіб'ється з обох кінців, той програв: він віддає свою крашанку тому, хто виграв.

Гра «Прокоти в ворітця».

Діти перед початком гри клали у шапку по одній крашанці, потім на рівній ділянці ставлять ворітця із вербових гілочок, розміром у три крашанки. Відходять від ворітця на три кроки і стараються прокотити

свої крашанки у ворітця. Виграє той, хто перший прокотить свою крашанку через ворітця, він же забирає крашанки із шапки.

Гра «Хованки».

Діти кладуть кілька шапок, під одну з них крашанку; хто відгадає, під котрою з шапок є крашанка, той виграє, а не відгадає – програв.

Гра «Дзига».

Учасники гри по команді розкручували крашанки. Чия крашанка довше крутиться, той виграє і забирає обидві крашанки.

Традиції народного художнього ремесла насичені різними формами. Задля навчання дітей старшого дошкільного віку художньому ткацтву студенти під час педагогічної практики знайомили дітей з готовими ткацькими виробами, народними майстрами та осередками художнього ткацтва. Розповідали дітям про ткацьку сировину, ткацькі верстати, своєрідність гуцульського орнаменту. Під час практичної діяльності разом з дітьми виготовляли доріжку, килимок з напівкартону у техніці переплетення.

Моделювали проведення свята «Український ярмарок»:

- Які народні умільці представляють на ярмарку свої товари?
- Розкажіть про роботу гончара – одного з майстрів.
- У який спосіб він виготовляє вироби?
- Якими вони мають бути вироби народних майстрів?
- Що вам відомо про килимарство?
- Хто купує вироби народних майстрів?
- Які ще інші товари, можна придбати на ярмарку?
- Яких ще народних умільців можна побачити на ярмарку?
- Що вам відомо про різблярство?

Моделювали особливості ознайомлення дітей з художнім ткацтвом і килимарством як давнім видом декоративно-прикладного мистецтва. Для цього на раму натягували нитки, фіксували їх за допомогою кілків на протилежних сторонах рами, вбитих приблизно на однакову відстань один від одного. Розповідали про те, що ткаля впоперек переплітала поздовжні нитки і скріплювала основу (руками перебирали, переплітали нитки, створюючи візерунок – техніка ручного перебору). Ознайомлення дітей із тканими та килимовими виробами потребувало розкриття неповторної краси виробів. Студенти розповідали дітям історію про виникнення цих видів ремесла ще за часів наших пращів, які були працьовитими, гордими за свої вміння виготовляти такі потрібні неповторні речі своїми руками.

Слід навчати майбутніх педагогів творчому ознайомленню дошкільників елементам ткацтва, виховувати естетичний смак, викликати інтерес до такого виду ремесла, розвивати їхню увагу, зосередженість,

окомір. Навчанню тканню передують заняття з художньої праці з виготовлення виробів у техніці переплетення із паперу та картону. Для цього використовують різнокольорові нитки, тонкі шнури, тасьму, малюнки взірців плетіння. Роботу можна проводити підгрупами (6–8 осіб) у кожній. Ткацькі верстати замінили рамками, що виготовляли з картону. На відстані 1 см з протилежних сторін робили надрізи для закріплення ниток та підготовки сітки-основи для ткання, закріплювали поздовжню нитку. У якості утка для переплітання використали скріпку, до неї прикріпили нитку для ткання. В якості основи ми використовували правильно підібрані за товщиною та кольоровим сполученням нитки № 10 чи тасьму. Вздовж рамки натягували вузьку тасьму і кріпили її збоку. Добирали широку тасьму за шириною рамки та нарізали смужки однакової довжини, продумували поєднання широких та вузьких смужок килимка. Далі закріплювали два протилежних краї килимка та знімали виріб із рамки.

Діяльність, пов'язану із удосконаленням художньо-конструктивних умінь та навичок (вишивка, гончарство, витинання, ткацтво, роботу з соломою та інше) слід планувати на заняттях з художньої праці в ЗДО та у вільний від занять час (вранці – до сніданку, після денного сну – за несприятливої для прогулянки погоди). Тематичні заняття, які сприяють формуванню етноестетичної складової компоненту художньо-конструктивної діяльності дітей, які проводили студенти, об'єднували у собі різні види творчої діяльності дошкільників. означене давало можливість виявити вже наявні знання, уміння дітей, узагальнити набутий ними досвід, отримати естетичне задоволення від такої роботи, отримати відчуття радості.

Цікавим і самобутнім є мистецтво виготовлення з старшими дошкільниками ляльки-мотанки із ниток, сіна, тканини, соломи, тканини. Лялька для дітей є цікавим витвором мистецтва, виготовляючи її з ниток, кукурудзяного листа, сіна, діти розвивають свою творчу уяву, удосконалюють дрібну моторику рук, естетичні смаки. Такі види художньої праці як робота з папером, килимарство, ткацтво, лозоплетіння, ліплення, аплікування та інші тренують м'язи пальців та кисті рук, що є дієвим підготовчим засобом руки дитини до письма. Також під час такої художньо-конструктивної-діяльності у старших дошкільників активно розвивається мислення, уява, пам'ять, оскільки в процесі такої діяльності дитина повинна уявити майбутній результат, спланувати поетапний процес, продумати організацію робочого місця.

Слід зазначити, що у старшому дошкільному віці уява дітей набуває більш керованого характеру, оскільки дитина вже може формувати образи уявних предметів, контролювати характер уяви. На цій основі у

дошкільників формується уміння щодо планування, яке вони реалізують у різноманітних видах діяльності – образотворчій, ігровій, конструктивній. Майбутні вихователі ЗДО мають враховувати, що ці уміння є необхідними для організації означеної роботи наподальших освітніх ланках системи освіти. Розвиток уяви у дошкільників має великий потенціал щодо реалізації особистісно-орієнтованого підходу у ЗДО. Уява допомагає вихованцям у усвідомленні образу власного «я», надає віри у свої сили, орієнтує вихованця на успіх, є основою для творчості, проявляється у іграх дітей, сприяє оволодінню ними видами творчої діяльності (образотворчої, конструктивної, художньої, музичної, літературної), проявляється в усіх аспектах життя дитини. Незважаючи на те, що уява містить деякий відхід від оточуючої реальності, у ній зберігається зв'язок із дійсністю. Вагомим засобом розвитку уяви є вироби народного декоративного мистецтва, які сприяють розвитку у дошкільників певних якостей уяви: стійкості, довільності, оригінальності, яскравості. При цьому обов'язково слід зважати на природну потребу дитини творити та фантазувати.

ВИСНОВКИ

Отож майбутні педагоги повинні усвідомити, що етноестетичний компонент художньо-конструктивної діяльності дітей дошкільного віку формується під впливом найрізноманітніших факторів, життєвих явищ, активної посильної художньої праці дітей, мистецької та трудової діяльності із оперттям на традиції майстрів рідного краю, в сім'ї під безпосереднім фаховим керівництвом педагога ЗДО. Означене передбачає реалізацію у межах вікових можливостей дошкільників *наступної мети: розвиток* художньо-конструктивної творчості в процесі освітньої діяльності; формування умінь розуміти і цінувати красу побуту, творів мистецтва, навколишнього середовища; розвитку здатності сприймати твори народного мистецтва, вироби народних майстрів, виявляти до них своє ставлення з опорою на набуті знання, формування прагнення їх наслідувати у власній творчо-продуктивній діяльності.

Народне і професійне мистецтво, на думку інших дослідників, має стати провідним у естетичному вихованні дитини впродовж усього етапу її виховання. Такий підхід сприятиме тому, що майбутня особистість зможе сформувати усвідомлене розуміння щодо того, ким вона є за своєю природою, сформувала уміння та потребу глибоко пізнавати та розвивати рідне мистецтво, культуру впродовж подальшого життя. Майбутнім вихователям слід враховувати, що естетична культура людини формується унаслідок активного творчого

осягнення нею культурної суспільної спадщини; складається із особистісних якостей та перманентно змінюється внаслідок взаємодії особистості з прекрасним, у процесі міжособистісних стосунків.

Заняття з художньої праці є інтегрованою навчальною дисципліною, яка передбачає використання різних видів мистецтва одночасно, відбувається інтенсивне насичення дітей дошкільного віку художньо-мистецькою інформацією, яку діти одразу ж використовують у дії. Етноестетична складова означено діяльності допомагає дітям збагнути особливості понад столітньої творчо-трудової діяльності народу, відчутти себе важливою часткою його життя. Наприклад, щоб усвідомити дитині сутність азів декоративного мистецтва, майбутній педагог повинен бути готовим у доступній формі ознайомити вихованців з історією, естетичною цінністю, традиціями, символікою, оскільки у кожному з видів декоративно-прикладного мистецтва містить накопичену народну мудрість з високими естетичними ідеалами, власною духовною генезою. А кожен етнос зберігає стрижень, у якому відображено сутність етнопедагогічної системи, яку збережено у національних традиціях та звичаях українського народу.

АНОТАЦІЯ

У розділі монографії проаналізовано особливості етноестетичного компоненту підготовки майбутніх вихователів до моделювання змісту художньо-конструктивної діяльності дітей в ЗДО, зроблено висновок з приводу того, що процеси трансформації у сьогоденні сучасної освіти висувають нові запити щодо вибору напрямів удосконалення професійної підготовки майбутніх вихователів до роботи з дітьми в умовах ЗДО. Проаналізовано дослідження науковців та практиків, які підтверджують ідею про цінність дошкільного дитинства як неоціненого важливого періоду у становленні та розвитку майбутньої особистості. Сформульовано визначення художньо-конструктивної діяльності дітей, яку ми трактуємо як інтегративну творчу діяльність вихованців з природними викидними матеріалами, тканинами і нитками, папером, картоном та напівкартоном. Основну увагу зосереджено на тому, що використання етно-естетичних засобів у творчій художньо-конструктивній діяльності дітей сприяє формуванню в них уявлень про культуру, звичаї, обряди рідного народу, побут, традиції. що правильна організація творчої дошкільників на заняттях художньо-естетичного змісту сприяє вихованню духовно збагаченої особистості, активізує до пошуку нових ідей, усвідомлення дітьми своєї ролі як творця. Залучаючи вихованців до сприймання творів декоративно-прикладного мистецтва, майбутній вихователь повинен

бути готовим навчати дітей визначати місце українського народного мистецтва у культурі світу, Обґрунтовано, що аналізуючи етно-естетичний аспект творів мистецтва діти дошкільного віку формують здатність бачити цікаве, незвичне у звичайному житті, навчаються виявляти фантазію та натхнення, легкість асоціювання, гнучкість мислення, здатність до генерування ідей. Уточнено, що успішна художньо-художньо-конструктивна діяльність дошкільників зумовлена дотриманням низки принципів: урахування вікових, індивідуальних особливостей дошкільників, врахування національних, регіональних особливостей та традицій.

Література

1. Акбаева Л. Н. Структура этноэстетической культуры как основа изучения предмета «Этноэстетика» в вузах Казахстана. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum./Pipo/2008_21/08alnhee.PDF.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / журнал «Вихователь-методист дошкільного закладу». Київ, 2021. 63 с.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / наук. ред. та упоряд. О. Л. Кононко. 2-ге вид., випр. Київ, 2008. 430 с.
4. Борин Г. В. Забезпечення наступності в діяльності ДНЗ та початкової школи. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Педагогіка. Івано-Франківськ, 2013. Випуск XLVI. С. 124–128.
5. Борин Г. В. Наступність у керівництві художньою працею вихованців ДНЗ та учнів початкової школи. *Дошкільна і початкова освіта: досягнення, проблеми, перспективи* : тези Всеукраїнської науково-практичної конференції. 22–23 листопада 2012 року. Мукачево, 2012. С. 23–25.
6. Борин Г. В. Педагогічні умови організації художньо-конструктивної діяльності дітей дошкільного віку в умовах ЗДО. *Молодь і ринок*. № 9 (125), 2021, С. 37–42.
7. Борин Г. В. Професійна підготовка студентів до художньо-конструктивної діяльності з дітьми дошкільного віку засобами педагогічної практики. *Академічні студії. Серія «педагогіка»*. № 1 (3). 2021, С. 181–186.
8. Борин Г. Розвиток творчості дітей дошкільного віку засобами художньої праці : психолого-педагогічний аспект підготовки майбутнього педагога Освітній простір України. 2017. № 9. С. 50–56.
9. Веремійчик І. М. Майстрик і Майстринка. 1 клас. К. : Освіта, 2007. 128 с.
10. Виховання дошкільника в праці / З. Н. Борисова, Г. В. Беленька, М. А. Машовець та ін. [2-ге вид., стер.]. Київ, 2002. 112 с.

11. Державна національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття). Київ, 1994. 112 с.
12. Демченко О. П. Виховні ситуації в особистісно-зорієнтованому просторі початкової школи : монографія. Київ, 2014. 416 с.
13. Клименко В. Можливості психіки шестиліток. *Психолог*. 2002. № 29–32. С. 71–73.
14. Концепція національного виховання (Схвалена Всеукраїнською педагогічною радою працівників освіти 30 червня 1994 р.). *Освіта*. 1994. № 71–72 (26 жовтня). С. 5 6, 11–12.
15. Назарук Л. М. Індивідуалізація етноестетичного розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами народного мистецтва. URL: <http://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/Л>
16. Назарук Л. М. Формування етноестетичних цінностей дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами українського народного мистецтва : навчально-методичний посібник. Львів, 2014. 120 с.
17. Назаренко Г. І. Наступність в умовах впровадження педагогічних інновацій. *Сучасні проблеми методичного аспекту освіти та мистецтва* : збірник наукових праць. Проблеми сучасного мистецтва і культури. Київ, 2002. С. 136–143.
18. Національна доктрина розвитку освіти : збірник нормативних документів з освіти та виховання / упоряд. З. М. Онишків. Тернопіль, 2006. С. 15–25.
19. Трудове виховання старших дошкільників / уклад. О. А. Шевцова. Харків, 2013. 143 с.
20. Фоменко Е. В. Формування національної свідомості дітей. Харків, 2009. 121 с.
21. Хорунжий В. І. Практикум в навчальних майстернях з методикою трудового навчання. Тернопіль, 2001. 220 с
22. Швайка Л. А. Організація трудової діяльності в дитячому. Харків, 2008. 187 с.

Information about the author:

Boryn Halyna Vasylivna,

<https://orcid.org/0000-0002-7274-3896>

Candidate of Pedagogical Sciences,

Associate Professor,

Department of Theory and Methods of Preschool and Special Education

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

94/51, Street Vyacheslav Chornovil, Ivano-Frankivsk, 76005, Ukraine